

KULTURNI

NA NOVI POTI

Gledališče ob koncu leta

(Iz razgovora z upravnikom Fedorjem Gradišnikom)

Med mnogimi sekcijami celjske Svobode zavzema posebno mesto Delavski oder. Na njem je našla zatočišče ljubezen do gledališkega umeštvovanja in težnja, da bi to umeštvovanje našo čim bolj izrazil. Tu so režiserji, ki najdejo po svojega poklicnega dela še vedno toliko časa, da v poznih popoldnih ali večernih urah razčlenjujejo to ali ono delo, in tu so poletji igralci, ki so jim voljni slediti. Oboje stranska prizadevnost je rodila že veliko uspehov, vendar ti uspehi največkrat niso bili delni tistega priznanja, ki so ga zaslužili.

Vzroke za to, da Delavski oder ni našel pri občinstvu pravega razumevanja, je treba iskati deloma tudi v okoliščinah, da je njegovo delo potekalo v neurejeni dvorani bivšega kino Doma. Ker ni bilo sredstev, ni bilo mogoče dvorano narediti privlačno, privlačne dvorane pa naj zveni še tako naivno, vedno privlačijo ljudi. S tem, da je občinski ljudski odbor zagotovil odru določena finančna sredstva, mu je omogočil, da si bo lahko nabavil najnujnejšo osnovno opremo — svetlobni park, ozvočenje, odrske draperije in drugo. Toda to še ni vse. Vodstvo Delavskega odra se namreč dobro zaveda, da občinstva ni mogoče pridobiti zgolj z zunanjimi efekti, zato bo v prvi vrsti poskrbelo za skrbno prebrano repertoar in skrbno naštedrila dela. Povečalo bo število predstav doma in prav tako število gostovanj zunaj. Razen tega upaja kot novost lčne prospekte, ki bodo služili kot vsotopisce.

Letošnja sezona se je pričela s Sestero mušketirjev, ki jih je režiser pripravil Cveto Vernik. Njej je sledil Kekec in Mojca v režiji Petra Božiča, na repertoarju pa bo še Kavičje jajce v režiji Jara Zelinke in Nebeški odred, ki ga bo pripravil Zdenko Furlan. Razen tega bo De-

lavski oder ponovil Cankarjevega Hlapca Jerneja.

To je samo nekaj skopih podatkov, ki seveda niti zdaleč ne prikazujejo naporov in poštvalnosti, ki je za njimi. Sicer pa, pravijo režiserji, je delo na Delavskem odru zelo prijetno in praktično sploh ni problemov, ki jih ne bi bilo mogoče rešiti. Včasih pride seveda tudi do kakšnih slabosti, da je treba med študijem prezvesti takšno vlogo, večkrat razlagati karakterje, ker na vajo ni bilo vseh igralcev in tako

dalje, vendar so režiserji prepričani, da bo v bodoče tudi to odpadlo in bo delo še prijetnejše in razumljivo. Še uspešne, kakor je bilo doslej. Delavski oder sicer ni profesionalni oder in tak tudi nikoli ni hotel biti, je pa, in to bo tudi vedno bolj — oder, ki bo dopolnjeval našo poklicno ustanovo — ne samo, da ji bo z razumevanjem nudil igrance, če bo to potrebno, marveč da jo bo dopolnjeval v smislu neposrednega prednastaja žive odrske besede najširšim krogom ljudi.

Konec leta je običajno priložnost, ko seštevamo rezultate. Take ali drugačne. Sicer pa za gledališče to ne velja. Gledališko leto se navadno konča ob zaključku sezone in bilanca je še takrat popolna. Vendar pa za celjsko gledališče tudi to ne velja. Zanj so namreč bilance vedno manj pomembne. Da ne bo nespornost: lanske leto je do 31. decembra izvedlo doma in zunaj 91 predstav, letos točno 103, iz česar

bi se dalo sklepati, da jih bo ob koncu leta 1961. morda še več. Ta podatek se mi je zdelo vredno zapisati, ker kaže dočena prizadevanja in ker nekako osvetljuje vlogo ustanove.

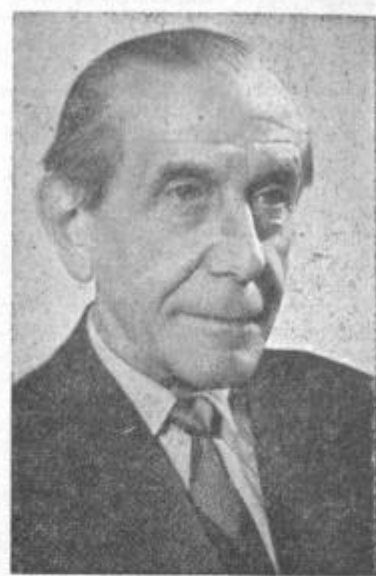
Naporna lanska sezona, je rekel upravnik, je narekovala, da smo nekoliko skrčili število premierskih

vsega skupaj 11 krajev s petnajstimi predstavami. Ob tej priliki je bilo povabljeno na politično in kulturno manifestacijo Dojenjske, ki bo 8. februarja na Otočcu. Tu bo gledališče petdesetih uprizorilo Korzaka, kar je edinstven primer v celjski gledališki zgodovini!

Kakor znano, je rekel upravnik, smo razpisali natečaj za izvirno dramo, iz katerega bomo uprizorili dvoje del. Z obema deloma — Rokom in Lejo Janeza Zmavca, ki je prav v celjskem gledališču 1947 doživel svojo prvo krstno predstavo, in Ozko spranjo za sonce Kačičnika se bomo februarja predstavili komisijski, ki bo dočela delo za Sterijino pozorje v Novem Sadu.

Po letošnjih treh premierah bosta v januarju še dve premieri — Stevensov Zakonski vrtiljak v režiji Mirca Kragja in Pesniške duše v režiji Andreja Hienga. Istočasno se bo pričel študij obeh novitet pod režijskim vodstvom A. Hienga in Jožeta Tirana. Na Mačem odru bomo uprizorili Junesca Stole v režiji M. Herzoga iz Maribora. Počeg uprizoritev Shakespearovega Richarda II. in Djakoviceve Ljubezni, ki ju bo režijsko pripravil B. Gombač, bomo gostovali v ljubljanski Drami z Robinsoni in dekletoma, od koder nas bo prenašala RTV Ljubljana. Medtem ko sedma premiera še ni dočena, pa velja opozoriti na izbor dialogov in monologov iz najboljših Shakespearovih dram, ki ga je pod naslovom Shakespearov večer pripravil Jože Javoršek in ki ga bomo uprizorili na Mačem odru.

Podatki so vsekakor zgovorni, zato ne potrebujejo kakšnih slavošpevov. Celjsko gledališče vse bolj izpolnjuje poslanstvo v smislu ljudskega gledališča, saj v okraju skorodra ni kraja, kjer ni gostovalo ali kjer si njegovih predstav podelžila publika ne bi želela. To pa, da se je približala ljudem, pove vse.

predstav, zato pa povečali število gostovanj. Medtem ko smo v pretekli sezoni izvedli 72 predstav doma in le 19 zunaj in je bilo razmerje med številom obiskovalcev 24.411 : 5.968, smo v tej sezoni uprizorili le 49 predstav doma in 54 na gostovanjih, pri čemer je sorazmerno število domačih gledalcev padlo, število gledalcev na gostovanjih pa se je povzpelo na 15.692. Seveda bi bila ta številka še znatno večja, če bi naše podelžne dvorane lahko sprejele več ljudi.

V letošnjo sezono je SLG zaje dvoje gostovanj po Dojenjskem,

Novoletni intervju

Srečal sem ga na cesti, z instrumentom. Srečal sem preprostega človeka, ki je, kakor se je pokazalo na zunaj, posvetil vse svoje življenje izpolnjevanju službenih dolžnosti, svoji družini in samemu sebi. Nikoli ni imel prilike, da bi postal kaj drugega, kar je, čeprav je v njem gorela ta želja in je bila celo zelo blizu uresnitvi. Toda prišla je prva svetovna vojna in vse se je postavilo na glavo.

Saj veste, je rekel, — takrat so bile drugačne prilike kakor so danes. Toda zdaj smo lahko zadovoljni, da je tako. Tu pa so leta in na kaj naj bi človek v teh letih še mislil? Zadovoljen sem s tem, je še dodal in potrepjal svoj instrument.

In kako dolgo ste že pri godbi? — Zeo dolgo. Morda kakšnih dvajset let.

Kolikar mi je znano, je tu zelo dejavno društvo. Se udeležujete morda še na kakšnem drugem področju? — Seveda, kolikor dopušča čas. Zdi se mi, da nam danes na vseh koncih primanjkuje prav časa in vse

zato največkrat ne dosežemo zaželenih uspehov. Razen tega, bom kar povedal, nam primanjkuje tiste sile, ki nas je vodila nekoč, ko je naše delo zavržalo celo policija. Toda to je razumljivo. Vojna je utrudila ljudi in človek, ki si je izvojeval prostost, jo hoče počej tudi uživati. To je čisto naravno. Zato, mislim, društvena dejavnost ni taka, kakršna bi lahko bila. So pa, seveda, tudi še druge okoliščine.

Kaj ste našli v svojem društvu? — Ja, kaj sem našel. Človek se mora neke udeleževati, sploh pa tu, kjer ni tako kakor v mestih, da bi lahko recimo vsak čas šel v kino ali gledališče, v kavarno ali kam

drugam. Stremeli je treba za tem, da ljudem nekaj nudimo, če nič drugega, zdravo razvedrilo in zabavo. Človek ne more samo delati, delati samo zase, pač pa mora tudi za druge kaj narediti.

To je vsekakor res.

In mislite, da sam tako mislim? Ne. Prav gotovo danes en sam človek nič ne opravi. Ta zavest je prodira celo sem.

Medtem sva se približala nizki zgradbi, iz katere je bilo slišati intonacijske instrumentov.

Da bi se v novem letu ta zavest še okrepila, sem pomislil, potem pa sva se poslovila. — Srečno, sem rekel in — srečno, je odvrnil, in že je bil izginil za vrati.

Delo šolskih odborov v konjiški občini

Komisija za družbeno upravljanje pri občinskem odboru SZDL v Slovenskih Konjicah je pred kratkim opravila široko analizo delovanja šolskih odborov v minulih dveh letih. V vseh šestnajstih šolskih odborih, kolikor jih dela v občini, je okoli 140 državljanov. Med njimi je največ kmetov, slabše pa so zastopani delavci, čeprav tvorijo dobršen del prebivalstva. Tudi žena je malo. Večina članov je med 40. in 50. letom.

Sestajanje šolskih odborov je pokazalo, da je pobudo za to dalo v večini primerov šolsko vodstvo, v manjšem številu pa tudi predsedniki odborov. Značilno je, da je imela večina odborov v enem letu po tri do štiri seje. Od začetka letošnjega šolskega leta pa do sredine novembra se še ni sestalo kar osem odborov. Opravičilo za to je težko najti.

Analiza je nadalje pokazala, da se bo moral tudi svet za šolstvo pri Občinskem ljudskem odboru v večji meri zanimati za delo šolskih odborov. Res je, da je v tem svetu več šolskih upraviteljev, vendar bi morali upoštevati družbene organe. Prav bi tudi bilo, če bi za člane teh odborov večkrat pripravljali vsaj krajše seminarje ali posvetovalne, na katerih bi se pogovorili o važnejših nalozah itd. Približno isto velja za politične organizacije, saj so njihovi predstavniki le redkokdaj sodelovali na sejah šolskih odborov. Seveda pa bi se lahko tudi vprašali, ali so jih ti sploh vabili k sodelovanju?

Navzlic vsemu temu pa ni rečeno, da so vsi ti organi slabi. Analiza je nekatere njihove slabosti vendarle odkrila. O njih pa bodo morale razpravljati tudi politične organizacije, zlasti sedaj, ko bodo potekale priprave za volitve novih šolskih odborov.

V. L.

S politične študijske knjižnice

- Aristoteles: Poetika. Ljubljana 1959. S. 20122.
Cole G. D. H.: Istorija pokreta britanske radničke klase 1789—1947. Beograd 1955. S. 20152.
Cobelj D.: Problemi planiranja lične potrošnje. Beograd 1958. S. 20110/5.
Cirović M.: Teorija uravnoteženja platnog bilansa. Beograd 1958. S. 20110/2.
Dimitrijević R.: Nastava materneg jezika i književnosti. I. Sarajevo 1958. S. 20151.
Horvatić S.: Ilustrirani bilinar. Zagreb 1954. S. 20156.
Ivanović B.: Teorija korelacije sa primenom u ekonomskim istraživanjima. Beograd 1959. S. 20110/3.
Macura M.: Stanovništvo i radna snaga kao činilici privrednog razvoja Jugoslavije. Beograd 1958. S. 20110/7.
Maksimović I.: Teorija socializma u gradjanskoj ekonomskoj nauci. Beograd 1958. S. 20115/11.
Pjanić Z.: Problem stanovništva u ekonomskoj teoriji. Beograd 1957. S. 20110/1.
Sijan D.: PrBLEM stimulacije u privredi. Beograd 1957. S. 20127.
Skerjanc L. M.: Od Bacha do Sostakovića. Ljubljana 1959. S. 20071.
Tomač P.: Vojna istorija. Beograd 1959. S. 16156/11.
Zgonik M.: Metodika geografskega pouka. Ljubljana 1960. S. 11299/13-14.
Knjižnica je odprta vsak dan od 8. do 15. ure, ob sobotah pa samo od 8. do 15. ure.

NASA ZELJA V NOVM LETU:

Nova šola

Razgovor je bil kratek. — Napiši, mi je rekel upravitelj celjske Posebne šole Roman Boben, — da je naša največja želja, da bi novo leto pomenilo za nas novo šolo. Vse je prišlo tako daleč, ko ni mogoče več odlašati, kajti razmere, v katerih živitarimo, so očitne in jih zato z razumevanjem upošteva tudi perspektivni načrt za prihodnjih 5 let.

Kakor sem izvedel še naprej, naj bi bodoča šola stala med Vrnčevno ulico in Ulico 29. novembra, kar pomeni, da je bila lokacija idealno izbrana, saj upošteva približno enako razdaljo do posameznih točk naše mestne periferije, od koder bodo v šolo prihajali gojenci.

Nova Posebna šola, ki bo brzkone dograjena, kakor predvideva načrt naj bi postala center, kamor bi se stekali vsi učenci, ki so v okolških šolah zaključili štiriletno dobo, da bi se tu poklicno usposabljali. Njeno težišče bo predvsem na delavnih, ki jim bodo priključili tudi oddelek za slušno vzgojo in higieno vida. V njej naj bi naposled našla mesto sodobna metodika vzgajanja defektnih otrok, z vsemi dostopnimi sodobnimi tehničnimi pripomočki. Če upoštevamo, da sedanja šola nima svojih lastnih prostorov in gostuje na l. osnovni šoli s prenatrpanimi razredi in v treh izmenah pouka, kakor tudi to, da teži vse naše

šolstvo za tem, da bi pouk čim bolj olajšali, se lahko upravičeno pridružio želji, da bi tudi Posebna šola dobila novo stavbo!

V leto 1961., je rekel upravitelj Boben, — stopamo torej z velikimi upi, predvsem, da nam bodo pomagali si tisti, ki nam lahko pomagajo. Potlej pa brzkone ne bo tako težko.

RTV LJUBLJANA V L. 1961

Z novim letom bo RTV Ljubljana uvedla še drugi program, s čimer bo vsekakor zadovoljila še širši krog poslušalcev. Program bo vključeval predvsem jezikovne tečaje angleščine in ruskega jezika, predavanja iz ciklov obeh mednarodnih univerz v Parizu in Pragi, literarne oddaje, žive prenose pomembnejših športnih in drugih dogodkov itd. Povprečno bo v drugem programu tedensko okrog 500 minut resne in prav toliko zabavne glasbe.

Drugi program bo naposled izpopolnjeval prvega v smislu raznostrnih glasbenih oddaj, z neposrednimi prenosi in posnetki z glasbenih prireditev in podobno. Ena takih oddaj bo na primer ZBIRKA PLOSC, v kateri bodo diskotekarji predvajali in komentirali plošče iz svojih zbirk, druga pa JAZZ TEST.

Dečkove temne oči so bile tako velike, tako globoke, da so v njih tonile vse luči razsvetljenega mesta. Tiho kot senca je drsel po zasneženem pločniku ob velikih izložbah in se v svoji neznatnosti še bolj stiskal vase, kakor da bi se bal, da je napoti velikim, tople oblenim ljudem. Pod obledelo volneno čepico je bil njegov bled obrazek še bolj droben, rdeče obrobjena ušesa je kapa le na pol pokrivala, rdeč pa je bil tudi njegov nos, kakerega je fantič kdaj pa kdaj podrgnil z veliko prekratnim rokavom zakrpanega suknjica. Naozgor zavilhan ovratnik je drzel v skuštrane lase na tliniku, ki so krčali po brisovskih škarih. Okoli vratu je imel ovito štrgano žensko ruto, ki je bila nekoč živo rdeče barve. Kadar si ni daljal opraska z nevednostmi nahajenega nosa, je stičal premle ročice globoko v hlačne žepa, ki so poplesavale okoli njegovega drobnega telesa. Tanke nožice so se mučile v prevelikih čevljih, zavolanih kot sani, in dotrajani se preden so mu utegnili biti prav.

Ustavljaj se, je pred izložbami, polnimi dobrot, ki jim fantič ni vedel imena. Vsaka izložba je bila

pravilna dežela z nešteti mi-kavnostmi, ki jih je od fantiča ločila debela šipa kot kakšen začaran zid.

Ustavljaj se je pred vrati krēm in prisluškoval. Hrup petja, prekanja, smeha in žvenketja stekline je z vonjem po žganju in vinu puhnil na cesto vsakokrat, ko je kdo ostopil ali se opotekel iz hrme. Fantič je zmajal z glavo in oddrsel dalje. Če bi bil hrup še tako močan, bi ne zgrešil glasu, ki ga je iskal.

Zavil je stran z glavne ulice. Tu ni bilo tako svetlih izložb. Toda ulica je bila široka, z obeh strani obdana z zasneženimi brezami. Za kovanimi in zidanimi ograjami so sredi prelepih vrtov savelale lepe gosposke hiše. Snopi svetlobe so iz oken božali belo opojnost vrtov, da so se ledeni kristali iskrili na težbo obloženih vejah kot zvezdnato nebo visoko gori nad mestom. V vsaki hiši je bilo okno, za katerim je žarelo okrašeno drevo, skozi hladno noč pa je na prazno ulico božajoče vdiralas zasanjana glasba. Fantiču se je zdelo, da cingljajo snežni kristali, ki so se ob rahli sapi sipali z vejevja.

Tesno mu je postalo v tej široki

aleji med vilami. In hladno. Kakor da so razsvetljene sobane za veliki okni poslake uslo toplo to s ceste.

Nekje so zaloputnili vrata. Fantič se je zdrnil in zbežal v strahu, da bi ga kdo utegnil zalotiti, kako krade svetlobo prelestno razžarjenih oken in pobeglo glasbo na tej široki prepovedani ulici.

Ulica, kamor je zdaj ves zadihan prišel, je bila temna. Sive, ne-

Tu pločniki niso bili očiščeni in cesta je bila nezorana. Ozka gaz se je kot vijugava črta vlekla ob sivih zidovih. Fantiču se je v prsih stisnilo srce. Ne, ni ga bilo strah. Ta ulica je bila tako podobna njihovi, le da so tu bile hiše višje in ulica bolj neizmerno dolga.

Prav na koncu ulice je bilo pritičje zadnje hiše močno razsvetljeno. Jedka luč je metala svoje slepe-

Trpko silvestrovanje

znansko velike hiše so kipele z obeh strani v zimsko noč. Daleč spredaj v podaljški neskončne vrste sivih stebrov so se v beli brezkravnosti jasno začrtavali visoki dimniki mrtve tovarne. Ta ulica je bila tiha. Le tu in tam je iz oken bila slabotna luč. Le z zvezdami posuto nebo je bilo nad to ulico veliko svetlejšje kot tam nad središčem in alejo vil.

če snope čez cesto na visoko železno tovarniško ograjo. Ob zid prislonjena koleca so kot rogati pošasti polnili očiščen pločnik. Pred vrati je ovahaval zrak velik erlen mesarski pen in nezaupljivo gledal drobno postavico, ki se je plaho približevala. Fantič je obstal, da bi uganil kakšne volje je žival, pa tudi zato, da bi lažje prisluhnil glasovom.

Zategla pesem o mladosti, ki se je zgubila, je vdirla iz kantine.

Tu je bil. Tu je bil tisti glas, ki ga je iskal, glas, ki bi ga spoznal, če bi pelo celo mesto, robat, hripav glas, pa vendar topel in božajoč. Očetov glas.

Pes se je počasi obrnil, sunil z glavno v krilo vrat, jih odinil in nekam samozavestno odstopal v točunino. Za njim je zdrknila drobna pojavica in se plašno ustavila v kotu med vrati in zidom.

Zakajen prostor ga je zmedel. Dim mu je silil v oči, ga dražil v grlu, mu polnil nosnice. Roki sta se mu ohlapno povesili ob stegna. Potegnili je upadli obrabek v zavihan ovratnik in si pomel orošene oči.

Pesem o izgubljeni mladosti je izzvenevala pod očrnelim stropom. Možje okoli omizja so razklenili roke. Z rokami sklenjena veriga teles se je potrgala. Roke so segale za kozarci. Plečat možak upadlih lic je neznanosko dolgo vstajal, da je končno vzraavan pod stropom dvignil čašo, ki je v njegovi šapasti roki bila krhka, in z otlim basom zagrmel:

— Rečem vam, prijatelji, da bo prišale čas, ko se bo hudič naveličal

svojih lastnih hudobij. Zinil bom tako, prijatelji, da vas bo popadel krč od smeha, prijatelji. Želim vam srečno leto devetnajststotidesetlet!

Fantič ni vedel zakaj bi se morali smejati. Saj se tudi niso smejali. Nihče se ni smejal. Orjak se je kakor pokašal, sesedel nazaj na klop. Potem je pogledal očeta, ki mu je kazal hrbel, kako je v dušku zvrnil čašo in jo zalucal v tla. Potem je njegov obraz padel v razprte dlani, telo je vzdrhtelo, ko je vzkliznil z glasom polnim jeze in obupa:

— Prekleta kriza!

— Atekl!

Nežen, droban, a presunljivo zvenel glas se je razlegel po kantini. Možje za mizo so se ozrli k vratom. Tam je stal fantič. Droben, upogujen s koščenimi rokami pred ustmi in široko razprtih oči.

Potem se je sunkovito obrnil in smuknil skozi vrata na sneg...

Oče je brez besed vstal. Nemo je segel v žep in stresel ščepce drobiža na polito mizo in komaj slišno je zašepetal:

— Srečno novo leto!

Možje so mu mrmraje odgovorili.

J. Krasovec